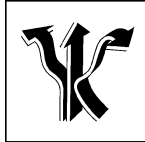

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни
“МІКРОЕКОНОМІКА”
(для бакалаврів)**

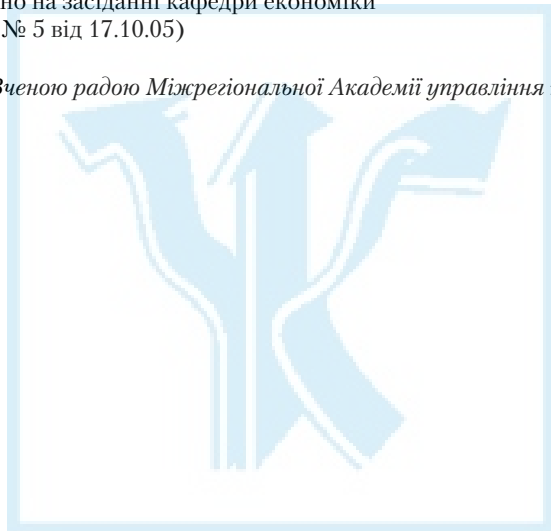
МАУП

Київ 2006

Підготовлено старшим викладачем кафедри економіки
К. О. Арсанукаєвою

Затверджено на засіданні кафедри економіки
(протокол № 5 від 17.10.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Арсанукаєва К. О. Методичні матеріали до семінарських занять з дисципліни “Мікроекономіка” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2006. — 24 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, план семінарських занять з дисципліни “Мікроекономіка”, контроль знань студентів, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2006

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета методичної розробки — допомогти студентам набути теоретичних знань і практичних навичок з питань поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, дослідити механізм прийняття оптимальних господарських рішень за умов альтернативності їх використання.

Для досягнення поставленої мети студент повинен розв'язати такі завдання: визначити місце мікроекономіки в системі інших економічних наук, розкрити її об'єкт і предмет, з'ясувати зміст теорій поведінки виробника і споживача, механізм прийняття ними рішень, розглянути різні типи ринкових структур і мотиви їх поведінки, засвоїти теоретичні аспекти ринків факторів виробництва, зрозуміти теорію загальної рівноваги, а також економічної ефективності.

Мета семінарських занять — засвоєння основних теоретичних положень, здійснення аналізу, використання теоретичних знань на практиці за допомогою задач і графічних завдань. На семінарському занятті оцінюються основні теоретичні положення, вміння їх проаналізувати на практиці за допомогою графічних, тестових завдань і задач.

Оцінюючи відповідь студента, враховується насамперед її повнота і правильність, а також здатність студента:

- узагальнювати отримані знання;
- застосовувати правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях;
- аналізувати і оцінювати факти, події, інтерпретувати схеми, графіки, діаграми;
- викладати матеріал чітко, логічно, послідовно.

Критерії оцінювання:

- оцінка “відмінно” — якщо студент демонструє повні і ґрунтовні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, необхідний рівень умінь і навичок, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях;
- оцінка “добре” — студент припускається несуттєвих неточностей, виявляє труднощі в трансформації умінь у нових умовах;
- оцінка “задовільно” — студент засвоїв основний теоретичний матеріал, але неточності, яких припускається, не є перешкодою для подальшого навчання. Уміє використовувати знання для вирішення стандартних завдань;

- оцінка “незадовільно” — студент не засвоїв окремі розділи, нездатний застосовувати знання на практиці, що унеможливило його подальше навчання.

ПЛАН СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ **з дисципліни**

“МІКРОЕКОНОМІКА”

Семінарське заняття 1. Мікроекономіка як наука, її предмет і метод. Теорія поведінки споживача

1. Мікроекономіка як наука.
2. Предмет, концептуальні основи та методологія мікроекономіки.
3. Мета, завдання і зміст дисципліни.
4. Взаємозв'язок з іншими дисциплінами.

Література [7, с. 7–54; 22, с. 5–109; 1, с. 5–12; 12, т. 2, с. 3–11; 37; 38; 43; 2; 20; 24; 46]

1. Корисність блага. Закон спадної граничної корисності.
2. Рівновага споживача з кардиналістських позицій.
3. Особливості споживчого попиту.
4. Споживчі вподобання: основні аксіоми та припущення.
5. Крива байдужості та її властивості, бюджетна лінія.
6. Рівновага споживача з ординалістських позицій.

Література [3, с. 109–114; 7, с. 125–129; 10, с. 37–45; 11, с. 42–44; 14, с. 13–15, 22–24; 21, гл. 3, розд. 3.4; 28; 31; 32; 34; 39]

Практичні завдання

1. Споживач вибирає між покупкою товарів A і B . У таблиці наведено їх сукупні корисності в ютілях. Ціна товару A дорівнює 6 грн за одиницю товару, B — 4 грн.

Q	TU_A	TU_B
1	42	40
2	78	76
3	108	108
4	132	136
5	150	160
6	162	180
7	168	196
8	170	208

Якщо споживач витрачає весь свій бюджет, виділений на ці товари, купуючи 4 одиниці товару A та 2 одиниці товару B . Визначіть, чи раціонально споживач витрачає кошти, якщо ні, то в якій комбінації йому потрібно купувати товари A і B .

2. У таблиці наведено сукупні корисності товарів A , B і C в ютілях:

Q	TU_a	TU_b	TU_c
1	20	15	18
2	38	29	32
3	54	42	42
4	68	54	48

Ціна товару A – 5 грн, B – 3 грн, C – 2,50 грн.

Знайдіть оптимум споживача, якщо його дохід становить 24,5 грн.

3. У стані рівноваги раціональний споживач купує 2 кг ягід вартістю 10 грн за 1 кг, та 3 кг бананів по 5 грн за 1 кг.

Знайдіть граничну норму заміщення ягід бананами.

4. Споживач вибирає між купівлею товарів Y та X :

Крива байдужості U_1		Крива байдужості U_2		Крива байдужості U_3	
Y	X	Y	X	Y	X
12	1	15	2	17	4
6	2	12	3	14	5
5	4	9	4	10	7
3	7	6	5	6	10
2	11	4	8	5	13
1	15	3	14	4	16

А. Побудуйте криві байдужості U_1 , U_2 , U_3 . Яка з кривих показує найвищий рівень корисності? Найнижчий?

В. Чи можна за цих умов знайти оптимум споживача?

С. Якщо відомо, що споживач виділяє 120 грн на купівлю цих товарів, ціна товару Y становить 10 грн, товару X – 12 грн, чи можна знайти комбінацію товарів Y та X , де споживач максимізує корисність?

5. Побудуйте карти кривих байдужості для таких товарів:

А. Чай та печиво.

Б. Комп'ютер і монітор.

В. Зелені та сині зошити.

Г. Перець "Чілі" та манна крупа, якщо у споживача язва шлунку.

Д. Панама та шуба.

Семінарське заняття 2. Аналіз поведінки споживача

1. Крива “дохід — споживання”.
2. Повноцінні, неповноцінні блага, парадокс Гіффена.
3. Лінія “ціна — споживання”.
4. Ефект заміщення та ефект доходу.

Література [4, с. 115–137, 157–179; 18, с. 154–159; 37; 27; 28; 33; 37; 43; 47]

Практичні завдання

1. Дохід споживача складає 150 грн. Ціна товару Y — 15 грн, товару X 50 грн. Зобразіть графічно зниження ціни товару X до 25 грн. Визначіть ефект доходу та ефект заміщення для товару X : 1) якщо X — нормальне благо; 2) якщо X — низькоякісне благо; 3) якщо X — товар Гіффена.

2. У таблиці показано як змінюється споживання товарів А, В, С, D, E, F, G, H, I, J залежно від зміни доходу споживача.

Дохід споживача, грн.	Кількість товарів, що споживаються									
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
100	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10
200	15	12	12	8	20	13	30	9	14	40
300	17	13	15	7	40	14	30	8	16	60
400	20	15	18	6	50	15	50	5	20	100
500	30	17	20	5	55	17	50	5	20	100
600	50	18	22	4	60	20	60	3	22	130
700	80	19	25	3	70	20	70	2	24	140
800	90	20	30	2	80	20	90	0	25	150
900	100	22	31	1	100	20	100	0	25	200
1000	110	25	32	0	110	20	120	0	25	210

Виходячи з динаміки споживання товарів, чи можна сказати, до якої категорії товарів вони належать: предмети розкоші, товари першої необхідності, низькоякісні товари. За наведеними даними побудуйте криві Енгеля для цих трьох категорій.

3. Протягом 90-х років в Україні споживання на душу населення продуктів харчування скоротилося, але споживання картоплі збільшилося. Чим це можна пояснити? Ким і на яких підставах досліджено це явище?

Семинарське заняття 3. Попит і пропозиція, еластичність

1. Попит, закон попиту, функція попиту.
2. Пропозиція, закон пропозиції, функція пропозиції.
3. Рівновага, надлишок споживача і надлишок виробника.
4. Цінова еластичність попиту і пропозиції.
5. Оцінювання за показником загальної виручки.
6. Перехресна еластичність, еластичність за доходом.

Література [1; 4, с. 307–315; 6; 9; 11, гл. 4; 7, с. 54–78; 18, с. 122–133; 19; 21; 24; 25; 26; 29]

Практичні завдання

1. Проілюструйте графічно, як зміниться крива попиту на куряче м'ясо за таких умов:

- А. В моду входить “вегетаріанська” дієта.
- Б. Збільшиться грошовий дохід покупців.
- В. Очікується епідемія пташиного грипу.
- Г. Зменшилась ціна на куряче м'ясо.
- Д. Збільшилась ціна на телятину.

2. Попит і пропозиція на DVD-диски у магазині “Меломан” описуються рівняннями $Q_d = 800 - 7P$, $Q_s = 350 + 8P$, де Q кількість DVD-дисків, а P – їх ціна у гривнях. Обчисліть рівноважну ціну та кількість куплених дисків за цією ціною. Якщо буде встановлено жорсткий контроль і продаватимуться тільки ліцензійні диски вартістю 60 грн за 1 од., які наслідки матимуть ці зміни.

1. У таблиці наведено дані попиту на товар X :

P	Q_d	E_{dp}	TR
20	0		
18	10		
16	20		
14	30		
12	40		
10	50		
8	60		
6	70		
4	80		
2	90		
0	100		

- А. Побудуйте графічно криву попиту, відмітьте еластичну та не-еластичну ділянки попиту, одиничну еластичність.
- Б. Заповніть таблицю, розрахувавши еластичність попиту за ціною та сукупну виручку.
- В. Поясніть, як сукупна виручка пов'язана з ціною еластичністю попиту, де сукупна виручка матиме максимальне значення?
- Г. У таблиці наведено цінова та перехресна еластичність попиту на продукти харчування, мінеральну воду, напій Coca-Cola:

Товар	Edp	Ex, y		
		Продукти харчування	Мінеральна вода	Напій Coca-Cola
Продукти харчування	0,25	–	0,06	0,01
Мінеральна вода	1,2	-0,13	–	0,27
Напій Coca-Cola	0,85	0,07	0,41	–

Визначіть, на які товари попит еластичний, а на які нееластичний. Як зміна ціни на товари впливає на ціну інших товарів? За показником перехресної еластичності зробіть висновки щодо взаємозалежності товарів.

5. Зобразіть графічно, як зміниться споживання товарів у таких ситуаціях:

- А. Зменшення доходу споживача, якщо вівсяні пластівці є товаром Гіффена.
- Б. Купівля кондиціонерів при збільшенні доходу споживача.
- В. Якщо грошовий дохід споживачів збільшиться, як зміниться ціна на проїзд у трамваї?
- Г. Збільшення (зменшення) вартості мобільного телефону Samsung. Як ця зміна вплине на попит мобільного телефону Siemens, модель якого функціонально є однаковою з мобільним телефоном Samsung?
- Д. Як вплине на попит фотопаперу підвищення ціни на кольоровий принтер Canon?

6. У таблиці наведена ціна, обсяг попиту і пропозицій:

P	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Qd	119	106	94	82	70	60	49	37	23	10
Qs	19	30	42	58	70	82	97	110	124	139

А. Побудуйте криві попиту та пропозиції і визначте рівновагу.

Б. Покажіть графічно надлишок споживача та розрахуйте коефіцієнт цінової еластичності пропозиції.

В. Якщо урядом буде встановлена рівноважна ціна 7 грн, що відбудеться на ринку? Застосуйте в цьому випадку павутину подібну модель до встановлення рівноваги. Поясніть щоранкову ситуацію.

Семінарське заняття 4. Теорія виробництва

1. Виробництво, фактори виробництва.
2. Виробництво з одним змінним фактором.
3. Стадії виробництва при зміні двох факторів.
4. Віддача від масштабу виробництва.

Література [1; 5, гл. 6, § 7.1 гл.7, § 8.1 гл.8; 6, гл. 1; 10; 14; 15, гл. 5, § 6.1 гл. 6; 19; 20, гл. 8; 21, т. 1, гл. 6; 7, гл. 6; 24, гл. 5; 25; 31; 32; 40; 42; 43; 46]

Практичні завдання

1. Фабрика виготовляє взуття. Данні щодо випуску продукції залежно від кількості працівників наведено таблиці.

L	TP	AP	MP
0	0		
1	10		
2	24		
3	39		
4	56		
5	66		
6	75		
7	80		
8	80		
9	78		
10	70		
11	60		

Заповніть таблицю, побудуйте графіки однофакторної виробничої функції, виділіть фази виробництва. Знайдіть максимальний обсяг продукції. Чим можна пояснити його спад? Якщо випуск продукції збільшиться на 30 % внаслідок зростання додаткових капітальних вкладень, як це вплине на вигляд графіків? Проілюструйте цю ситуацію графічно.

2. За даними таблиці: граничного продукту капіталу і праці та їх цін, виберіть варіанти, де досягається мінімізація витрат виробництва.

Варіанти	MPk	Pk	MPL	PL
1	6	2	9	3
2	16	8	15	5
3	9	2	8	2
4	20	5	16	4

3. Заповніть таблицю за наведеними даними:

L	TP	AP	MP
0	–	–	–
1	35		
2			45
3	123		
4		39	
5		35	
6			5

4. Для виробництва 60 одиниць продукту підприємство використовує 60 одиниць праці та 15 одиниць капіталу. Знайдіть граничну продуктивність капіталу, якщо гранична продуктивність праці дорівнює 0,5 і використовується постійна економія від масштабу.

Семінарське заняття 5. Витрати виробництва і прибуток

1. Витрати виробництва в короткостроковому періоді.
2. Витрати в довгостроковому періоді.
3. Підходи до визначення прибутку.
4. Мінімізація витрат виробництва.

Література [1; 4, с. 387–402; 5, с. 321–328, 338–343; 11, т. 2, с. 61; 21, с. 267–273; 27; 29; 31; 42; 43; 46]

Практичні завдання

1. У таблиці наведені змінні та постійні витрати виробництва підприємства X:

Q	TFC	TVC	TC	AFC	AVC	ATC	MC
0	60	0					
1		45					
2		85					
3		120					
4		150					
5		185					
6		225					
7		270					
8		325					
9		390					
10		465					

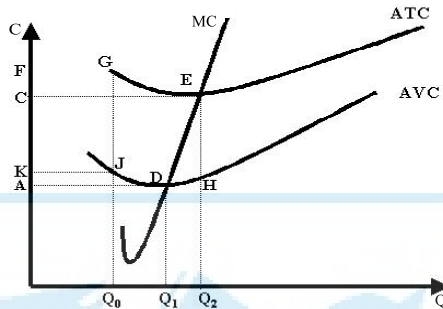
Розрахуйте витрати виробництва, заповнюючи таблицю. Накресліть графіки. Поясніть метод обчислення та форму кожної кривої. Як закон спадної віддачі впливає на вигляд графіків?

2. Підприємець вирішує, як розмістити кошти в розмірі 700 тис. грн. Якщо покладе їх у банк, де відсоткова ставка становить 9 %, він зможе зайняти посаду генерального директора автомобілебудівної компанії та отримувати щомісяця 25 тис. грн. Якщо вирішить відкрити власне підприємство, то обладнання, розраховане на 10 років, коштуватиме йому 40 тис. грн, оренда офісу – 15 тис. грн (щомісяця), заробітна плата працівникам – 20 тис. грн на місяць, інші витрати – 17 тис. грн щомісяця. Норма прибутку в галузі, де він збирається працювати, становить 20 %. Розрахуйте бухгалтерський та економічний прибуток. Чи варто підприємцю відкрити підприємство?

3. На графіку зображено середні сукупні, середні змінні та граничні витрати. Покажіть на малюнку:

- Значення середніх змінних витрат при виробництві продукту в обсязі Q_2 .
- Площі якої фігури відповідають сукупні змінні витрати при виробництві обсягу Q_1 .
- Значення середніх сукупних витрат при виробництві продукту в обсязі Q_0 .

- Г. Площі якої фігури відповідають сукупні витрати при виробництві обсягу Q_2 .
- Д. Площі якої фігури відповідають сукупні постійні витрати.

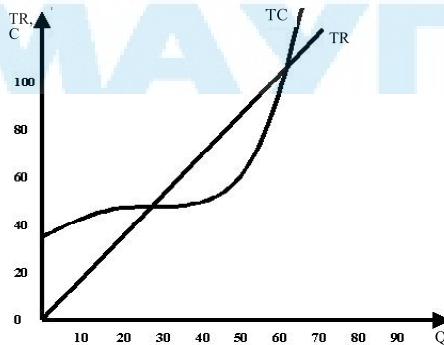
Семінарське заняття 6. Досконала конкуренція

1. Ознаки ринку досконалої конкуренції.
2. Ринковий попит за умов досконалої конкуренції.
3. Максимізація прибутку в короткостроковому періоді.
4. Максимізація прибутку в довгостроковому періоді.

Література [1; 4; 5, с. 50–51, с. 66–76; 6; 10; 15, с. 91–93; 16, с. 59–62, 251–256, 263–294; 20; 21, с. 146–152, 155–173, 337–342; 24; 27; 31; 38; 41; 43]

Практичні завдання

1. На рисунку показані криві сукупного доходу та сукупних витрат підприємства.

- А. До якого періоду часу належить це графічне зображення?
 Б. Чому дорівнюють сукупні постійні витрати?
 В. Знайдіть ціну товару, що випускає підприємство.
 Г. За якого обсягу випуску підприємство максимізує прибуток? Яка його величина?
 Д. Покажіть точки критичних обсягів виробництва.

2. Сукупні витрати та обсяги випуску продукції підприємства, що працює в умовах досконалої конкуренції наведені в таблиці.

Q	0	1	2	3	4	5
ТС	20	24	32	44	60	80

- А. Знайдіть прибуток чи збиток, обсяги випуску продукції, який вибере підприємство, користуючись цінами, наведеними в таблиці нижче.
 Б. У галузі знаходяться 2000 підприємств, функцію галузевого попиту наведено в таблиці, знайдіть рівноважну ціну та обсяг продукції.

P	6	10	14	18
Qd	13000	11000	9000	8000

3. Використовуючи дані витрат виробництва з практичного завдання 1, дайте відповіді на такі запитання:

- А. Якщо на ринку встановиться ціна на продукт 40 грн, чи буде діяльність підприємства прибутковою?
 Б. Якщо ринкова ціна підвищиться до 55 грн, який обсяг виробництва обере підприємство? Розрахуйте сукупний і граничний доходи. Знайдіть розмір прибутків і збитків за кожним обсягом виробництва.
 В. Якщо ціна встановиться на рівні 80 грн, що відбудеться на ринку?
 4. Який відрізок відображає криву пропозиції підприємства в умовах досконалої конкуренції у короткостроковому періоді?

Семінарське заняття 7. Монополія

1. Ознаки чистої монополії.
2. Бар'єри для вступу в галузь.
3. Визначення ціни та обсягу виробництва.
4. Цінова дискримінація.
5. Регульована монополія.

Література [4, с. 445–464; 7, с. 189–234; 11, с. 92–123; 15, с. 221–223, 228–230, 234, 264, 267; 16, с. 134–158; 18, с. 233–276; 21, т. 2, с. 30–37; 23, с. 93–162; 23; 31; 38; 41; 43; 46]

Практичні завдання

1. Дані попиту підприємства-монополіста наведено в таблиці, дані витрат виробництва залишаються з 6-го семінару, практичного завдання 1.

P	Qd
100	1
83	2
71	3
63	4
55	5
48	6
42	7
37	8
33	9
29	10

- А. Знайдіть валовий і граничний доходи, обсяг виробництва, де монополіст максимізує прибуток. Проілюструйте цю ситуацію графічно.
- Б. Якщо монополіст займається ціновою дискримінацією, як це вплине на обсяги прибутку?

2. Сукупні витрати монополіста становлять $TC = 200 + 6Q$, де Q – кількість продукції, що виробляється у місяць, попит на продукцію монополіста описується рівнянням $P = 400 - 2Q$. Знайдіть дохід монополіста, якщо він випускає 40 одиниць продукту щомісяця.

Семінарське заняття 8. Монополістична конкуренція та олігополія

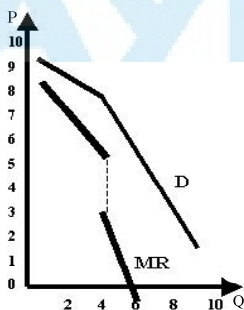
1. Характерні ознаки ринку монополістичної конкуренції.
2. Ціна та обсяг виробництва в умовах монополістичної конкуренції.
3. Витрати монополістичної конкуренції.
4. Нецінова конкуренція.
5. Основні ознаки олігополії.
6. Цінові війни, модель Курно.
7. Ламана крива попиту.
8. Олігополія та економічна ефективність.

Література [4, с. 445–464, 501–524; 7, с. 189–234; 11, 15; 16, с. 134–158, 391–453; 18, с. 233–276; 20; 21, т. 2, с. 30–37, 60–87; 23, с. 93–162; 23; 31; 38; 41; 43; 46]

Практичні завдання

1. На рисунку представлено модель ринку для олігополіста. Дайте відповідь на запитання:

- А. Яку модель тут представлено?
- Б. Припустимо, що граничні витрати постійні і дорівнюють 3,50. Який обсяг випуску вибере фірма і яку в цьому випадку встановить ціну?
- В. Якщо граничні витрати збільшаться до 5,00, то як зміняться обсяг випуску та ціна рівноваги фірми?
- Г. В якому інтервалі обсягу випуску олігополіст знаходиться на власній кривій попиту?
- Д. В якому інтервалі обсягу випуску олігополіст знаходиться на ринковій кривій попиту?

2. Відома матриця прибутків двох підприємств, які перебувають в умовах дуополії:

		Стратегія підприємства x	
		I	II
Стратегія підприємства	I	8000	6000
	II	4000	3000

- А. Яка домінуюча стратегія підприємства x ? Підприємства y ?
Б. Яке рішення влаштуватиме обидва підприємства? Які результати при цьому одержать підприємства?

КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Поточний контроль відбувається за результатами усних опитувань, написання тестових і графічних завдань, рефератів і контрольної роботи.

Тестові завдання проводяться перші 15 хвилин семінарського заняття на поточну тему і містять 5 питань, які оцінюються по 1 балу за кожен правильну відповідь. Усього передбачено 4 тестових завдання протягом семестру та 2 графоаналітичних завдання.

Реферат студент готує на останнє семінарське заняття (див. теми рефератів).

Контрольну роботу, яка містить чотири завдання, студенти пишуть на передостанньому занятті, з урахуванням всіх тем, окрім останньої. Завдання контрольної роботи оцінюються по 1 балу за кожен правильну відповідь. Таким чином, за перші два завдання максимально можна одержати 8 балів, а загалом — 10 балів.

З позитивною підсумковою оцінкою, що виставляється як середня поточного контролю, студент може скласти іспит. У разі одержання негативної поточної оцінки студент повинен його перескласти.

Для заочної форми навчання іспит проводиться у письмовій формі. Екзаменаційний білет містить три завдання: теоретичне питання, тестові завдання і практичне завдання.

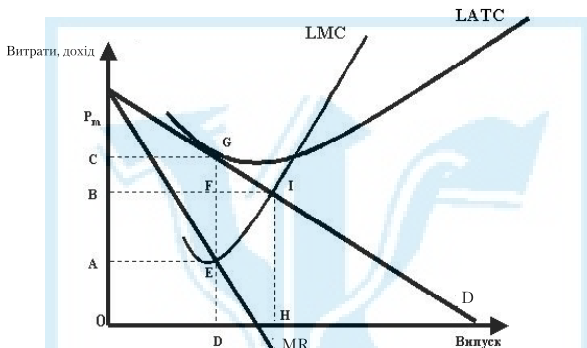
Приклад тестового завдання

<i>Варіант 1</i>	<i>Варіант 2</i>
<p>1. Принцип раціональності поведінки окремого споживача означає:</p> <p>а) споживач бажає задовольнити власні потреби;</p> <p>б) він намагається максимізувати корисність;</p> <p>в) покупець бажає досягти підвищення суспільного добробуту;</p> <p>г) всі відповіді правильні.</p> <p>2. Положення нахилу кривої байдужості для споживача пояснюється:</p> <p>а) його перевагами і розмірами доходу;</p> <p>б) тільки цінами на товари;</p> <p>в) перевагами, розмірами доходу і цінами на товари;</p> <p>г) тільки його перевагами.</p> <p>3. Оптимальне правило покупки полягає в такому:</p> <p>а) ціна товару відповідає його корисності;</p> <p>б) гранична корисність блага відповідає його ціні;</p> <p>в) найбільша ціна повинна бути менше граничної корисності;</p> <p>г) кожний споживач керується власними смаками.</p> <p>4. Кардиналістський підхід поведінки споживача базується на:</p> <p>а) припущенні, що корисність можна виразити кількісно;</p> <p>б) гіпотезі порядкового виміру корисності;</p> <p>в) використанні кривих байдужості;</p> <p>г) використанні бюджетних ліній.</p> <p>5. Ціна товару А дорівнює 3 грн, а Б – 2 грн. Якщо споживач оцінює граничну корисність товару Б за 30 ютілей і бажає максимізувати задоволення від покупки товарів А і Б, тоді він повинен прийняти граничну корисність А за:</p> <p>а) 20 ютілей;</p> <p>б) 45 ютілей;</p> <p>в) 30 ютілей;</p> <p>г) 15 ютілей.</p>	<p>1. Основними методами мікроекономіки є:</p> <p>а) порівняльний аналіз;</p> <p>б) моделювання;</p> <p>в) наукова абстракція;</p> <p>г) синтез.</p> <p>2. Якщо підвищується ціна одного товару, то:</p> <p>а) відбувається зміна положення кривої байдужості;</p> <p>б) зменшується його корисність;</p> <p>в) змінюється нахил бюджетної лінії;</p> <p>г) відбувається паралельне переміщення кривої байдужості.</p> <p>3. Ординалістський підхід поведінки споживача базується на:</p> <p>а) припущенні, що корисність можна виразити кількісно;</p> <p>б) гіпотезі порядкового виміру корисності;</p> <p>в) використанні кривих байдужості;</p> <p>г) всі відповіді не правильні.</p> <p>4. Припустимо, що $MRTS = 7$, а $P_A/P_B = 5$. Це означає:</p> <p>а) споживач знаходиться у стані рівноваги;</p> <p>б) для досягнення рівноваги варто купувати більше товару А і менше В;</p> <p>в) для досягнення рівноваги варто купувати більше товару В і менше А;</p> <p>г) немає правильної відповіді.</p> <p>5. Якщо і відносна ціна одного з двох благ, і MRS дорівнюють 5, то споживач може отримати максимальну корисність:</p> <p>а) споживаючи лише одне з цих благ;</p> <p>б) споживаючи обидва блага в однакових кількостях;</p> <p>в) споживаючи обидва блага в даних кількостях;</p> <p>г) недостатньо інформації.</p>

Приклад графічного завдання

На рисунку показані криві доходу та довгострокових витрат монополії. Дайте відповідь на запитання:

1. Який обсяг випуску забезпечує максимум прибутку?
2. Яку ціну встановить монополія, щоб продати цей обсяг продукції?
3. Який прибуток отримає монополія в цій ситуації?
4. Який обсяг продукції і за якою ціною пропонуватиме монополія на ринку, якщо вона буде вимушена встановити ціну, відповідну граничним витратам?

Теми рефератів

1. Модель дуополії за Штакельбергом.
2. Модель дуополії Курно і Бертрана.
3. Моделювання поведінки олігополістів за функціями їх реакції на ринкові зміни.
4. Теорія ігор у моделюванні олігополії.
5. Порівняльне оцінювання конкурентного та монопольного ринків.
6. Ознаки та різновиди олігополії. Еволюція олігополістичних угод і суспільні втрати від них.
7. Порівняльний аналіз ефективності та суспільної корисності ринкових форм (ситуацій): досконала конкуренція та олігополія.
8. Праця як фактор виробництва: попит і пропонування, рівновага.
9. Ринок праці з недосконалою конкуренцією. Моносонічний та олігосонічний ринки, їх особливості.
10. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати.

11. Стратегія поведінки конкурентної фірми за визначених витрат виробництва та варіаціях ринкових цін на її продукцію.
12. Попит і пропонування капіталу. Аналіз інвестиційних рішень.
13. Поняття дисконтованої величини. Реальна та номінальна відсоткові ставки.
14. Рівень доходності, прибуток на капітал. Показники теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень.
15. Ефект заміщення та ефект доходу. Одно- і різноспрямований вплив ефектів (за Слуцьким, Хіксом).

Приклад контрольної роботи

1. Тест

Знайдіть єдиною правильну відповідь.

1. Внаслідок розширення попиту ціна товару A зростає на 20 %. Як зміниться відносна ціна товару A , якщо в країні спостерігається 10%-на інфляція:
  - а) збільшиться на 10 %;
  - б) збільшиться на 22 %;
  - в) збільшиться на 30 %;
  - г) збільшиться на 32 %.
2. Рівноважна ціна товару збільшиться, якщо відбудеться:
  - а) збільшення попиту;
  - б) зменшення попиту;
  - в) збільшення попиту і пропозиції одночасно;
  - г) зменшення попиту і пропозиції одночасно.
3. При позитивному (зростаючому) ефекті від зростання масштабів виробництва:
  - а) праця заміщує капітал;
  - б) праця заміщується капіталом;
  - в) обсяг виробництва зростає швидше, ніж використання факторів;
  - г) обсяг виробництва зростає повільніше, ніж використання факторів.
4. Припустимо, що $MRTS = 7$, а $P_A/P_B = 5$. Це означає:
  - а) споживач перебуває у стані рівноваги;
  - б) для досягнення рівноваги варто купувати більше товару A і менше B ;

- в) для досягнення рівноваги варто купувати більше товару B і менше A ;
- г) немає правильної відповіді.

5. В умовах досконалої конкуренції у тривалому періоді умовою рівноваги для максимізуючої прибуток фірми є ситуація, коли:

- а) ціна дорівнює середнім змінним витратам;
- б) ціна перевищує граничні витрати;
- в) ціна дорівнює середнім повним витратам;
- г) середні постійні витрати є мінімальними

2. Розкрийте сутність термінів.

1. Виробнича функція.
2. Крива байдужості.
3. Цінова еластичність попиту.

3. Виконайте графічне завдання.

Максимізація корисності (ординалістський підхід).

4. Розв'яжіть практичне завдання.

Розрахуйте сукупні, середні та граничні витрати виробництва.

Накресліть графіки. Поясніть метод обчислення та форму кожної кривої. Як закон спадної віддачі впливає на вигляд графіків?

Q	FC	VC
0	30	0
1	30	18
2	30	34
3	30	48
4	30	60
5	30	74
6	30	90
7	30	108
8	30	130
9	30	156
10	30	186

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *50 лекцій по мікроекономіке*: В 2 т. — СПб.: Екон. шк., 2000.
2. *Австрийская школа в политической экономии*: Пер. с нем. / К. Менгер, Е. Бем-Баверк, Ф. Визер; Предисл., коммент., сост. В. С. Автономова. — М.: Экономика, 1992. — (Экон. наследие). — 493 с.
3. *Базилевич В., Лук'янов В., Писаренко Н., Квіцинська Н.* Мікроекономіка: Опорний конспект лекцій. — К.: Четверта хвиля, 1998. — 248 с.
4. *Вэриан Х. Р.* Мікроекономіка. Промежуточный уровень. Современный подход: Учеб. для вузов: Пер. с англ. / Под ред. Н. Л. Фроловой. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 767 с.
5. *Гальперин В. М., Игнатъев С. И., Моргунов В. И.* Мікроекономіка: В 2 т. / Под ред. В. М. Гальперина. — СПб.: Экон. шк, 1994. — Т. 1. — 349 с.
6. *Горошко М. Ф., Кулішов В. В.* Мікроекономіка. — К.: Ніка-Центр Ельга, 2003. — 362 с.
7. *Гребенников П. И., Леусский А. И., Тарасевич Л. С.* Мікроекономіка: Учебник / Под общ. ред. Л. С. Тарасевича. — СПб.: Изд-во СПб. УЗФ, 1996. — 352 с.
8. *Долан Э. Дж., Линдсей Д.* Мікроекономіка: Пер. с англ. / Под общ. ред. Б. Лисовика, В. Лукашевича. — СПб.: Экон. шк., 1994. — 448 с.
9. *Долан Э. Дж., Линдсей Д.* Рынок: мікроекономическая модель / Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. В. Лисовика, В. Лукашевича. — СПб.: Экон. шк., 1992. — 496 с.
10. *Карагодова О. О., Черванъов Д. М.* Мікроекономіка: Навч. посіб. — К.: Четверта хвиля, 1997. — 204 с.
11. *Макконнелл К. Р., Брю С. Л.* Аналітична економія. Принципи, проблеми і політика. Ч. 2. Мікроекономіка / Пер. з англ. 13-го вид. С. Панчишина, О. Ватаманюка, З. Ватаманюка; Кер. проекту З. Ватаманюк. — Львів: Вид. спілка "Просвіта", 1999. — 649 с.
12. *Макконнелл К. Р., Брю С. Л.* Экономикс: принципы, проблемы и политика: В 2 т.: Пер. с англ. 2-го изд. — М.: Республика, 1992.
13. *Маршалл А.* Принципы экономической науки: Пер. с англ. — М.: Издат. группа "Прогресс", 1993. — Т. 2. — 310 с.; Т. 3. — 351 с.
14. *Микроэкономика* в таблицах и графиках: Учеб. для вузов / Б. В. Прыкин, Т. Б. Прыкина, Н. Д. Эриашвили, С. В. Захаров; Под ред. проф. Б. В. Прыкина. — М.: Финансы, 1999. — 503 с.

15. *Наливайко А. П., Євдокимова Н. М., Задорожна Н. В.* Мікроекономіка: Навч.-метод. посіб. для самост. вивчення дисципліни / Заг. ред. А. П. Наливайка. — К.: КНЕУ, 1999. — 208 с.
16. *Нуреев Р. М.* Курс мікроекономіки: Учеб. для вузов. — М.: Издат. группа “НОРМА-ИНФРА-М”, 1998. — 572 с.
17. *Піндайк Р., Рубінфельд Д.* Мікроекономіка / Сокр. пер. с англ.; Науч. ред. А. Т. Борисович, В. М. Полтерович, В. И. Данилов и др. — М.: Экономика, 1992. — 510 с.
18. *Піндайк Р., Рубінфельд Д. Л.* Мікроекономіка / Пер. з англ. А. Олійника, Р. Скільського. — К.: Основи, 1996. — 646 с.
19. *Семюелсон Пол А., Нордгауз Вільям Д.* Мікроекономіка / Пер. з англ. С. Панчишина. — К.: Основи, 1998. — 676 с.
20. *Слухай С. В.* Довідник базових термінів та понять з мікроекономіки. — К.: Лібра, 1998. — 256 с.
21. *Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р.* Экономика: Пер. с англ. 2-го изд. — М.: Дело ЛТД, 1995. — 864 с.
22. *Хайман Д. Н.* Современная микроэкономика: анализ и приложения: Пер. с англ. — М.: Финансы и статистика, 1992. — Т. 1. — 384 с.; Т. 2. — 384 с.
23. *Хикс Дж. Р.* Стоимость и капитал: Пер. с англ. / Общ. ред. и вступ. ст. Р. М. Энтова. — М.: Издат. группа “Прогресс”, 1993. — 488 с. — (Экон. мысль Запада).
24. *Чемберлин Э.* Теория монополистической конкуренции. Реориентация теории стоимости: Пер. с англ. / Под ред. Ю. Я. Ольсевича. — М.: Экономика, 1996. — 351 с.
25. *Ястремський О. І., Гриценко О. Г.* Основи мікроекономіки: Підручник. — К.: Знання, 1998. — 674 с.

Додаткова

26. *Бажал Ю. М.* Економічна теорія технологічних змін: Навч. посіб. — К.: Заповіт, 1996. — 240 с.
27. *Гамільтон Дж.* Методичний посібник до “Мікроекономіки” // Р. Піндайк, Д. Рубінфельд / Пер. з англ. А. Олійника, Р. Скільського. — К.: Основи, 1996. — 233 с.
28. *Емцов Р. Г., Лукин М. Ю.* Микроэкономика: Учебник / МГУ им. М. В. Ломоносова. — М.: ДИС, 1997. — 320 с.
29. *Економічна теорія: В 2 кн.: Навч. посіб. / За ред. З. Г. Ватаманюка.* — К.: Заповіт, 1997. — Кн. 2: Мікроекономіка. — 280 с.
30. *Кириленко В. І.* Мікроекономіка: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вузів. — К.: Таксон, 1998. — 334 с.

31. *Лисовицкий В. Н.* Микроэкономика: Учеб. пособие. — 2-е изд., доп. и перераб. — К.: ИСИМО МО Украины; НВФ “Студцентр”, 1997. — 160 с.
32. *Максимова В. Ф.* Микроэкономика: Учебник. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Соминтэк, 1996. — 328 с.
33. *Менар К.* Экономика организаций: Пер. с фр.; Под. ред. А. Г. Худокормова. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 160 с.
34. *Мікроекономіка*: Навч.-метод. комплекс: У 3 ч. / Уклад. А. П. Наливайко та ін. — К.: КДЕУ, 1997. — 267 с.
35. *Мікроекономіка і макроекономіка*: Підруч. для студ. екон. спец. закладів освіти / За заг. ред. С. Будаговської. — К.: Основи, 1998. — 518 с.
36. *Микро-, макроэкономика*: Практикум / Под общ. ред. Ю. А. Огибина. — СПб.: Литера плюс “СПб. Оркестр”, 1994. — 432 с.
37. *Пода А. К., Вашиків О. П., Куц Л. Л.* Мікроекономіка: Зб. задач для студ. екон. спец: Навч. посіб. — К.: ІКДО, 1995. — 123 с.
38. *Нуреев Р. М.* Основы экономической теории: Микроэкономика: Учебник для вузов. — М.: Высш. шк., 1996. — 447 с.
39. *Райхлин Э.* Основы экономической теории. Микроэкономическая теория рынков продукции. — М.: Наука, 1995. — 347 с.
40. *Сборник задач по экономике*: Учеб. пособие / Отв. ред. Ю. Е. Власевич. — М.: БЕК, 1996. — 273 с.
41. *Теория фирмы* / Под ред. В. М. Гальперина. — СПб.: Экон. шк., 1995. — (Вехи экон. мысли; Вып. 2). — 534 с.
42. *Тироль Ж.* Рынки и рыночная власть: Теория организации промышленности: Пер. с англ. — СПб.: Экон. шк., 1996. — 745 с.
43. *Фандель Г.* Теория производства и издержек: Пер. с нем. / Науч. ред. М. Г. Грещака. — К.: Таксон, 1998. — 528 с.
44. *Фель У., Оберендер П.* Основы мікроекономіки: Пер. з нім. 6-го вид. / За ред. А. П. Наливайка. — К.: Укрттипроект, 1998. — 478 с.
45. *Хейне П.* Экономический образ мышления. — М.: Новости, 1991. — 704 с.
46. *Экономика*: Учеб. для экон. акад., вузов и фак-тов / Под ред. А. С. Булатова. — М.: БЕК, 1995. — 604 с.
47. *Экономическая школа*: Систематический курс лекций по экономической теории. — СПб.: Экон. шк., 1991; 1994; 1995. — Вып. 1–3.
48. *Ястремський О. І.* Основы теорії економічного ризику: Навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закладів. — К.: АРТЕК, 1997. — 248 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
План семінарських занять з дисципліни “Мікроекономіка”	4
Контроль знань студентів	16
Список рекомендованої літератури.....	21

Зам. № ВКЦ-2411

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП